

GAZET'A TRANSILVANIEI.

(Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6iea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doideoceri, or 8 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postale c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 78.

Braslovu, 12 Oct. 30 Sept. 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA

Dela diet'a Transilvaniei.

Din siedinti'a din 7 Oct. prenunciamu, ca se luà inainte a treia cetire a ord. dietale si a representatiunei pentru modificarea legi pentru intregirea armatei, la care se schimbà espresiunea „orba intimplare“ in „s6rte“ si Vlãsa interpelãza pe presidiulu dietalu intrebandu, ca in caus'a petitiunei comunelor din districtulu Naseudului in certele marginasi6 cu comunele distr. Bistritiei, data prin dep. Dr. Ratiu, candu se va da vreunu respunsu? Presedintele raspunde, ca o a impartesitu presidiulu gubernialu si pentru respunsu va urgita, si lu va face cunoscutu dietei. In fine se iea inainte petitiunea Buzeuaniloru in procesulu urbarialu cu domnii si se ablegã la comitetulu de petitiuni defigunduse sied. viit. pe Marti si ordinea dilei alegerea la senatulu imp. Mai t6te comisiunile dietali si au finitu operatele si leau predatu presidiulu. Noi grabimu a publica minunatulu

REPORTU

alu comitetulu dietale despre proiectulu de lege privitoriu la stabilirea preliminarialu fondulu transilvanu pentru desarcinarea pamentulu pe anulu administ. 1864.

Preliminarialu acest'a pe anulu administrativu 1864 predatu comitetulu subscrisu spre anteconsultare e cea de antaia incunosciintiare a regimulu despre starea desarcinarii pamentulu in Transilvani'a. Nu numai patent'a din 21 Iuniu 1854, prin care s'au statoritu principiale pentru desdaunarea pamentulu urbariale a fostu — precum intre impregiurarile de atunci nu potea se fia altumintrea — o influintia a guvernulu absolutesticu, ci si executarea desarcinarii pamentulu si anume: licuidarea capitaleloru cerute de desdaunare, procurarea mediul6celoru banali prin aruncuri la dare s6u prin anticipatiuni date fondulu de desarcinarea pamentulu din partea vistieriei statulu, ba chiaru si administrarea fondulu o avusese singuru guvernulu in mana pana la tempulu predarei preliminarialu pe an. 1864.

Locuitorii tieriei au sciutu quidem, ca celoru indreptatiti li s'au datu rente si obligatiuni, densii au simtitu adausurile de dare ce ii apasa diu anu in anu totu mai tare, si au vediutu, ca desdaunarea pamentulu adese-ori a fostu mai mare de catu pretiulu bunuriloru nobilitari de inpreuna cu edificieele, alodiaturile si regalele. Inse ca pentru-ce a debuitu se fia ac6st'a tocma asia, a fostu o intrebare, care nime nu a priceputu-o.

Cei indreptatiti au fostu indestuliti, 6ra cei obligati nu s'au interesatu multu de lucru. O representatiune a intereseloru tieriei nu a fostu de locu.

Din ce au fostu mai necunoscuta originea patentei despre desarcinarea pamentulu pentru Transilvani'a, din ce au fostu executarea ei mai pucinu de intielesu si din ce s'a aretatu resultatu mai durerosu, cu atat'a i s'a parutu comitetulu lips'a mai intetiet6re, a descoperi locuitoriloru tieriei starea desarcinarii pamentulu chiaru si vederatu.

Patent'a despre desarcinarea pamentulu pentru Transilvani'a a esitu in 21 Iuniu 1854.

Acea — dupa cum au fostu impregiurarile politice de atunci, se deosebesce in principiu atatu de patentele despre desarcinarea pamentulu a provincioloru germano-slavice dtto 7 Sept. 1848 si in 4 Martie 1849, catu si de dispuasetiunile despre desarcinarea pamentulu, stabilite deosebi pentru Galiti'a si Lodomeri'a in 17 Aprile 1848 si in 15 Augustu 1849. — Cu patent'a din 2 Martie 1853, emisa pentru Ungari'a, concord6za in principiile fundamentali, inse nu si intru eruirea pretiulu a pamentulu urbariale, precum neci in resultatu executarei.

Unu scopu au t6te patentele comunu. Intru t6te se face o deosebire intre prestatiunile, pentru care are se se scalcule o desdaunare justa, si intre prestatiunile, care s'au stersu pe longa rescumparare, si inca atatu in privinti'a eruirei, privinti'a solvirei acelu'a. La desdaunare contribue tier'a respectiva. Rescumpararea o sup6rta singuru celu ce e obligatu.

Deosebirea esentiale in privinti'a desarcinarii pamentulu in provinciile germano-slavice si in tierile cari se tienù de cor6n'a unгур6sca, esista in obiectulu desdãmnarii insusi. Acolo s'au desdãmnatu pretiulu prestatiuniloru scalcuate, 6r' aici pretiulu pamentulu desarcinatu. In provinciile germano-slavice (luandu afara Galiti'a si Lodomeri'a) s'a pusu din sum'a desdãmnarii pe ti6ra o tertialitate, 6r' in Galiti'a si Lodomeri'a d6ue tertialitati spre platire. In Galiti'a si Lodomeri'a tieranulu eliberatu de locu n'a luat parte la desdaunare, in cel6lalte provintii germano-slavice a luat parte cu o tertialitate a capitalulu.

Pentru t6te provintiile germano-slavice a esistatu norm'a, ca celoru indreptatiti li s'a detrasu pentru contributiuni, aruncuri, importare si alte scadiaminte a trei'a tertialitate. Numai tierile cor6nei unгур6sca au debuitu se sup6rte intr6ga desdaunarea fostiloru domni pamentesci din mediul6cele tieriei fara veri o concurentia deosebita din partea iobagiloru eliberati.

Escalcularea pretiulu valente a prestatiuniloru desdãmnande a fostu in provintiile germano-slavice intr'adeveru justa. Si in Ungari'a s'a consideratu in catu v'a pe longa interesulu nobilimei si partea national-economica a cestiunei. Numai Transilvani'a a suferitu o tractare de totu abnormala. Aici i-s'a datu domnulu pamentescu o despagubire din mediul6cele tieriei relative de totu pr6 mare.

Pentru escalcularea pretiulu valente a prestatiuniloru iobagesci in provinciile germano-slavice a fostu urmat6rea formula de computare prescisa:

Pretiulu unei di de lucru cu caru cu doi cai = $\frac{70}{100}$ metrete austr. de secare, pretiulu unei di de lucru cu doi boi = $\frac{45}{100}$ metrete austr. secare multiplicatu cu pretiulu bucateloru dela anu 1824 ar6ta pretiulu unei di de lucru cu caru.

A trei'a parte din acest'a se computa cã pretiulu unei di de lucru de robota cu caru.

A trei'a parte din pretiulu unei di de robota cu doi cai face pretiulu unei di de robata cu palm'a.

(Dupa formul'a ac6st'a de computare ar' fi se se despagub6sca in Transilvani'a dupa pretiulu secarei din 1824 per 77 cr., diu'a de lucru cu boii cu $11\frac{1}{3}$ cr. si diu'a de lucru cu palm'a cu 6 cr.) (Va urmã).

Din ședința CIII, din 21 Sept. 1864. Urmare). Esc. S'a Popp: Amu facutu esperintia dloru si póte cu mene si altii pré onorati domni diu acésta marita oasa, cumca unii dintre vorbitori vorbescu, cá se si faca cunoscute parerile sale inaltei case, éra altii se straduescu din tóte puterile a convinge despre parerile sale si pre altii. Astadi amu avutu ocaziune de a esperiá, ca deosebi unulu dintre domnii vorbitori si au pusu tóte puterile, cá se convinga si pre altii despre parerile ce au densii despre obiectulu ce sta la ordinea dilei. Acestu dn. vorbitoriu au fostu dn. dep. din comitatulu Turdei, dn. Dr. Ratiu. Dn. Dr. Ratiu s'a straduitu a convinge pre inalt'a casa, cumca binele numai atunci este in tíera, déca voru fi toti de convingerea dsale si spre a 'si a-junge scopulu au intrebuintiatu nesce mediulóce, dupa pareerea mea fórté drastice. Domnialui si-au inceputu cuventarea cu vorbele: „autonomia, centralisare.“ Póte, ca dn. dep. din comitatulu Turdei i au fostu in memoria via nesce cuvinte ce s'au aruncatu in dilele trecute despre o parte a membriloru din diet'a acésta, si folosinduse de acele cuvinte au cugetatu ca i va succede a produce unu efectulu. Autonomia! centralisare! Cu autonomi'a, dloru, se straduescu unii a amegi, cum se amegescu copii cu daruri.

Cu centralisarea se straduescu unii a spariá cum sparii pre copii cu ciurma (Gespenster). Acestu mediuloou (se me ierte dlu Dr. Ratiu) mi se vede, ca l'a intrebuintiatu atunci, candu a strigatu: Autonomia, centralisare.

Eu credu, ca nu este nime in acést'a inalta casa, caru'a se nu-i diaca la anima autonomi'a. Inse autonomi'a, déca a-i intrebá pre fiacare dintre noi, ca cum o intielege, credu ca nu afi doi, cari se o intieléga totu intr'o forma. Apoi dloru despre autonomia a vorbi atunci, candu este verb'a despre organizarea unui trib. supr. jud., credu ca nu ar' fi la locu, dupa cum ar' fi atunci, candu ar' fi verb'a despre organizarea deregatoriiloru politice.

Eu me restriugu a atinge numai autonomi'a dinainte de 1848, care a avutu o administrare a justitiei. Seimu, cum stá atunci administrarea justitiei — atunci, candu 10 din 11 parti ale locuitoriloru tieriei nu avea drepturi dloru, — nu se poté neci piri dloru (n'avea actoratu) credu, ca acésta autonomia nu o doresece nime. Acést'a ce se tiene de argumentulu cu autonomi'a, la care numai atat'a adaugu, cumca eu din partemi neci decum nu potu se concedu, ca prin aceea, ca curtea supr. jud. nu ar' fi in Ardealu ci in Vien'a, s'ar' vatamá autonomi'a Ardealului. Chiaru dlu Dr. Ratiu a disu, cumca loculu nu face neci o deosebire si nu are neci o ponderositate. Totu aceea dicu si eu, ca loculu nu are neci o ponderositate si neci o influintia asupr'a autonomiei tieriei. Acést'a ar' fi darulu, cu care s'ar' poté amagi unii. Vinu se vorbescu si despre ciurm'a, cu care dlu Dr. Ratiu s'a nevoitu a spari'a pe unii, cá nu cumva se duca curtea supr. in Vien'a, fora se remana in Ardealu.

Un'a a fostu dloru, departarea celoru mai invetiati, celoru mai practisati ardeleni, departarea loru din tíera la Vien'a.

Ar' fi tristu lucru, dloru, candu ar' poté argumentulu a cest'a a dlui Dr. Ratiu se sparia pre cineva, cá se nu se invoiésca se merge curtea supr. la Vien'a. Nu sciu ce idea are dlu Dr. Ratiu, ca din cati membrii va stá acea curte? — Aceea credu ca nu va cugetá, ca va stá neci macar' in apropiare, diu atati membrii cati sunt in dieta. Eu intrebui pre dlu Dr. Ratiu, cumca déca sunt aoi 100 si atati membrii, óre afara nu mai sunt destui barbati, cari sciu totu atatu, catu sciu si cei de aici? Cu atat'a mai pucinu potemu se ne témemu de asia ceva, déca voru merge 6-7 barbati practici la Vien'a. Asia dar' nu sciu, cum póte dice dlu Dr. Ratiu, ca tíer'a ar' remané góla de inteligintia (bravo! centru). Asia dar' acestu argumentu alu dlui Dr. Ratiu e numai o spaima. Dlu Dr. Ratiu a mersu mai incolo, si a vorbitu de contopire, si a disu, ca supr. trib. transilv. se va contopi cu celu austriacu generale si contopinduse curtea nóstra supr. cu curtea supr. generale, urmédia, ca si legislatiunea ar' trebui se se contopésca. Marturisescu dloru, ca déca ar' fi iertatu, si déca s'ar' ouveni demnitati nóstre cá legislatori, cá se ne tememu de astufeliu de lucruri, si pentru-ca ne tememu de astufeliu de lucruri se nu facemu neci aceea ce aflamu de bunu, atunci amu stá reu cu facerea legiloru. Déca ar' fi cum dice dlu Dr. Ratiu, atunci si eu asi fugi de Vien'a, iuse dloru eu cugetu, ca de astufeliu de fantasma nu trebuie se ne spariam, nu ne potemu teme, ca asia ceva se va poté intemplá fora conlucrarea dietei Déca avemu témere de regimu, cumca va face legi fora conlucrarea nóstra, atunci in sedaru mai ședemu aici. Asia dar' eu, neci de ciurm'a acést'a nu me temu. In urma a disu dlu Dr. Ratiu, ca e voi'a a trei natiuni, — si

numai un'a nu voiesce cá — tribunalulu supr. — se remana in tíera. Déca ar' fi disu ds'a, ca e voi'a maioritati dietei, ca e voi'a acelor'a, cari scriu la diurnalele din Clusiu, ca e voi'a acelor'a, cu care a vorbitu domnialui, nu asi avea nemiou in contra, dar' déca a disu, ca e voi'a celoru trei natiuni, atunci mi-a si luá indresnéla a intrebá pre dlu Dr. Ratiu, ca de unde scia dlui, ca acést'a e voi'a celoru 3 natiuni, a celoru 3 corpuri nationale? Nu a si fi cugetatu mai incolo despre dlu Dr. Ratiu pre care de altumentrenea 'lu cunoscú cá omu liberalu si iubitoriu de constitutiune, ca domnialui a aruncatu ceva, despre care a-i poté cugetá la unu feliu de Cabinetsjustiz. Acést'a nu credu, ca dlu avocatulu Dr. a cugetat'o seriosu. Dlu dr. Ratiu a disu, ca nu e adeveratu aceea, ce a disu dlu dep. Puscariu, cumca concrederea administareii justitiei in a 3-a instantia la guvernulu reg. din Transilvani'a este o institutiune nóua. Cu primesdie de a mi se dice si mie totu aceea, trebuie se dicu, ca dlu Puscariu are dreptu. Guvernulu neci odata nu a otaritu in instanti'a din urma; dela guvernulu a fostu precum fórté bine a observatu dlu reg. Zimmermann, nu numai recursuri, precum dice dlu Dr. Ratiu, fora si apelatiuni la Maiestate; in urm'a recurselor nu s'a otaritu numai preste recurse, care le intielegemu noi astadi, unde nu se facu otariri meritórie, fora in urm'a recurselor atunci se facea otariri si meritórie. Asia dicu, ca guvernulu reg. nu au fostu neci odata aceea, ce va se fia acum curtea suprema séu Obergerichtshof, dela care nicai uri se nu se mai dé neci unu recursu, neci o apelatiune.

Mai amu numai de a reflectá ceva si dlui dep. Mog'a, si a lu face atentu, ca domnialui nu a intielesu bine alinea 3 si 4 din rescriptulu imperatescu. Ds'a scóte din alinea aceea, cumca in rescriptulu imp. s'ar' dice, cumca dreptulu de a defige locuinti'a curtei supreme este dreptulu corónei si alu poporului. Acést'a nu sta in alinea aceea; in aceea alinea sta, cumca dreptulu corónei si alu poporului este de a-si inaintá in casurile prevediute de lege causele lor procesuali pana inaintea tronulu pré inaltu.

In urma nu e de lipsa dloru, cá se mai repetiescu, cumca eu sum intru tóte pentru primirea § 1 asia, cum a venitu dela regimu, precum amu avutu ocaziune inca la desbaterea legi a me dechiará pentru aceea (bravo! centru).

Ioane Balomiri: Domnule presiedinte! Déca privescu la argumentele aduse inainte de dd. vorbitori, de pana acum, aflu, ca acelea s'ar' potrive mai bine la intrebarea, ca cine se judece, de catu la intrebarea, ca unde se se judece. Eu socotescu, ca a-ci e numai intrebarea, ca unde se se judece. Eu, pornindu din punctulu acest'a de vedere, vreau se fiu numai obiectivu si aflu, ca diferinti'a pareriloru descoperite pana acum, diace in idea despre dreptulu maiestaticu, despre dreptulu corónei. Eu sum de aceea parere, cumca dreptulu corónei nu sta in legatura cu intrebarea de acum. Dreptulu corónei ar' stá atunci la intrebare, candu amu face o norma jurisdictionale si o ordine procesuale, amu avé se dicemu, ca cine se judece in instanti'a a 3-a séu suprema. Déca ar' fi aici intrebarea despre dreptulu corónei, atunci eu nu numai nu asi vatamá dreptulu acel'a, fora diu tóta puterea l'asi aperá. Asia dar' trebuie se privimu numai acelea impregiurari, care stau in legatura cu loculu trib. supr. transilvanu, si fi induca in privinti'a acést'a, la desbaterea cea mai dinainte asupr'a obiectulu acestui'a s'au adusu tóte argumentele inainte, eu aflu de prisosu a le mai repeti, ci me dechiaru, preum mai inainte, asia si acum, pe longa propunerea dlui Vajda, adeca, ca trib. supr. transilv. se nu fia in Vien'a, ci in Ardelu. Amu se reflectezu ceva si dlui dep. Puscariu. Domnialui a vorbitu de o negativitate. Eu in vorbirile vorbitoriloru de pana acum, nu amu aflatu neci o negativitate, din contr'a dlu dep. Vajda propune o positivitate ca-ci dice: trib. supr. se fia in Ardealu. Acést'a e positivitate. Domnialui dice, ca acum 'si dechiaru convingerea s'a propria, si cumca la desbaterea cea d'antaia, de si au avutu convincerea s'a propria pentru Vien'a, totusi s'a declaratulu cu maioritata dietei si lenga vointi'a generale pentru Transilvani'a. De a-oi eu trebuie se conchidu, ca la desbaterea de mai inainte dlu dep. Puscariu nu-si'a dechiaratu convingerea s'a propria, si amu temeiu se me indoescu, ca domnialui si acum si ar' dechiará parerea s'a. Puscariu: Treano'a flénca. Balomiri: Me rogu astufeliu de cuvente nu se cuviniu in dieta. — Mai incolo s'a adusu inainte cá argumentu, (dar' nu prin dlu dep. Puscariu) cumca in Vien'a fiindu juristi practici si capacitati juridice, judecatori trib. supr. ardelenescu s'ar' desvoltá in sciintiele juridice prin contractulu lor cu acei juristi. Acést'a atatu insemnésa, cá cum judecatori nostri in Vien'a ar' avé se mérga la scóla (bravo! stang'a).

Acést'a nu sta. La unu juristu ei trebue carti de legi, minte sanetósa si pracsá, si acestea le póte avé unu juristu spre desvoltarea s'a in sciintiele juridice in Ardélú cá si in Vien'a. Mai incolo dice dlu reg. Zimmermann, oa partidele se nu via in atingere cu judecatorii si se nu intre in odaile lorú. — Acést'a cá unu argumentu, pentru resiedenti'a trib. supr. atunci se póte aplicá si la trib. superioru si la instanti'a prima (bravo!) Eu socotescu, ca déca partile litigante nu au se vina in atingere cu judecatorii de instanti'a a trei'a, atunci neci cu judecatorii de instanti'a a dóu'a si antai'a nu au se vina in atingere personale, ér' déca la instanti'a antai'a partile litigante au se vina in atingere personale cu judecatoriulu, dela care 'si aude sententi'a cu urechile, si judecatorii totúsi se afla in Ardélú, atunci nu aflú neci unu teineu, cá trib. supr. se fia in Vien'a, ci póte fi in Ardélú. Ce se tiene de propunerea dlui dep. Herbert, eu socotescu, ca neci nu s'ar' poté lasa la desbatere, pentru-ca e de totu neaternavera de obiectulu dilei. Intrebarea e, se avemú curtea suprema in Vien'a séu in Ardélú? Domnialui inse dios, case nu avemú de locu curte supr. jud. ardelenésca, fora se avemú o curte contopita cu cea austriaca. Eu socotescu, ca propunerea acést'a nu e la ordinea dilei, pentru acea nu o potú partini.

(Va urmá).

Sibiiu 7 Octobre. (Fragmentu din scrisóre privata) . . Vei priimi raportulu comitetului respectivu privitoru la fondulu si la tóte calamitatile nóstre urbariale. Neciodata operatu mai interesantu, inse si mai dorerosu, nu ati cititu de catu este acesta. Credu ca tóte diurnalele ilu voru reproduce in colónele lorú. Desbaterile care póte fi ca voru decurge asupr'a acestui operatu in septeman'a viitóre voru ilustra cestiunea acést'a fatala inca si mai bine; dóra va da Ddieu cá se se scóle la ea doitrei oratori de specialitate, carii au studiatu lucrulu si ilu cunoscu din temelia. Vedi asia, cestiunile practice, dela a caroru deslegare deprinde viéti'a fisica si morala a tuturorú locuitoriloru, eara nu teorii sarbede si seci, nemtielese de nimeni, se se deslege in dieta; cu acele isi va castiga merite neperitóre pentru tíera, precum sia castigatu regimulu de acum, carele pe risicu ca va compromite pana dupa urechi pe regimulu absolutistíou carele a duratu pana in 1861, a comunicatu dietei transilvane acelea parti de bugetu, care ar' fi trebuitu se cadia totudeauna in competenti'a ei, de care inse dietele dintre anii 1791 si 1848 n'au ingrijitu neciodata. Ci destulu despre acésta materia, pentru-ca desbaterile ve vcrú spune totu.

Comisiunea pentru impartirea tíerii inca este gat'a cu operatulu seu; din nenorocire inse aceeasi nu va mai potea veni estimpu la desbatere. Trei reporturi si respective voturi, alu maioritatii, alu minor. romanesci si alu minor. sasesci, tóte lungi, se se traduca in alte dóua limbi, se se tiparésca, se se impartia pe cate 48 óre, apoi in sele desbaterile, tóte acestea aru ceré celu mai pucinu trei septemani. Intr'aceea mai e de lucru: cu lectur'a a III-a alegii electorale, cu bugetele, cu motiunea urbariala a lui Dr. Ratiu et consortii, cu alegerile la senatulu imperialu si cu alte incidentie neprevédute, cu care tóte va trece lun'a. Mai adauge, ca partea cea mai muncitóre a membriloru dietei este in adeveru si obosita; numai acei carii nu studie, nu aprofunda cestiunile, potú vorbi usioru si desu fara a osteni.*) Preste acésta este o macsima de auru: Mai bine neci o lege, de catu legi precipitate si rele. O lege nu este cá unu vestmentu, pe care ilu poti lapada ori candu iti va placé. Pecatu inse, ca adesea se perde pretiosulu timpu numai cu dispute pedante de ale scolasticiloru vechi, eara une ori pare ca te sfi intre advocatii din Pest'a dinainte de 1848.

Dvóstra totu intrebati mereu despre sanctionarea articolului limbiloru. (G. Nr. 75). — Iti aduci aminte ea unu corespondinte alu Telegraful. inca din Ianuariu a. c. apará mortisiu, ca acea lege era sanctionata, candu ea inca nu era neci confirmata. Astadi se vorbesoe in cercurile informate bine, ca acea lege se va supune fara intardiare la pré 'nalt'a sanctionare indata ce voru fi gat'a si proiectele de lege si anume: a impartirii tierii, a orga-

*) Ceea ce spune „Wanderer“ din 2 Oct. despre pascuile care aru veni aici la unulu si la altulu este adeveratu, cu acelu adansu inse, ca coprinsulu lorú sta din nisce flécuri de strata, spalaturi de carciuma, mintiuni de a le precupetieloru piparate cu cate o expresiune fanatica. Unele sunt faurite aici pe locu, altele vinu de afara, eara eri priimi unu consiliariu unu asemenea pascuilu cu post'a dela Bucuresci Nichiparciade, pe care aici nu le baga nimeni neci intr'o sama.

nisarii politice si a celei juditiarie, eara pana atunci nu! — (!)

— In Clusiu se tramisera 13 arestanti la lucrulu de drumu paziti de 2 haiduci, 5 din ei se aruncara pe haiduci, le luara puscele si fugira; numai unulu din ei se prinse erasi.

„Diurnalele“ din Clusiu se mustra intre sene intr'o polomia indelungata. „Korunk“ mustrá pe aristocratia reprezentata in „Közlöny“, pentruca ea cu pasivitatea s'a espune la pericule nationalitatea si o provóca, cá se aduca altu sacrificiu pentru binele natiunei, ad. „Se pasiesca facia cu regimulu si cu natiunile, se scape catu mai e de scapatu, se scape pe acei'a, cari s'au sacrificatu pe sene pentru natiune se manutésca elementulu magiaru si in urma ei provóca:

„Se lucre, cá regimulu se modifice articuli de lege facuti prin diet'a din Sabiiu asia, catu, déca in cartea sórtei e scrisu, ca Ardélulu se 'si aiba diet'a s'a, in a dóu'a dieta se póta intra si ei, si se mai midiolocésca, cá pe basea modificata, constitutiunea Ardélului se o continueze o nóua dieta.“ Ecce, ca se adeveresce temerea nóstra din Nr. 75 din acésta parte, déca regimulu, adusu in strimtória cumva prin evenimente din afara, s'ar' demite in concesioni de acestea, ceea ce noi bucurosi nu credemu. —

La lucrarea drumulu de feru pe la Alviintiu se ceru bra-cie, si cu 80 cr. pe di ori-ce plugariu isi póte ajuta. Secuui mergu cu cartulu la lucru.

UNGARIA. E lucru traditionalu pentru conservativii Ungariei, cá se pandésca dupa ocásiuni bine venite, candu adeca Austriei i aminintia vreunu periculu din afara, asi redica capulu spre asi stórcce concesioni aristocrate nationale. Ei vedu in plasmuirea conventiunei din 15 Sept. intre Franci'a si Itali'a unu periculu séu celu pucinu o amenintiare pentru Austri'a si in idea acésta a lorú se intarescu atatu prin panic'a frica a bursei catu si prin alarmarile diurnaleloru viene-se, cari tienu, ca conventiunea numita nu póte se fia lucru curatu facia cu Austri'a, ci trebue se fia si vreo clausula secreta in ea, care se cotrabalancese alianti'a nordica eventuale cu ochirea la Veneti'a. — Ba chiaru si dintre germani sunt, cari se dechiara, ca in momentulu de amenintiari din afara Austri'a are nevoia a se impaca cu Ungari'a, cá in casu de asia cu puteri unite se se infrunte ori ce periculu din afara. Trei ani trecura, de candu mandatulu deputatiloru alesi la diet'a din 1861 espira si conservativii dicu, ca venindu cumva Austri'a intr'o strimtóre, ei vorú capeta dieta si in ea 'si voru estórcce concesionile dorite. Ér' foile inspirate le taia speranti'a, ca fora constitutiunea imperiale luata de basa se póte face vreo transactiune. — C. Andrásí judecele curiei si siefu alu coservatistiloru si a datu demisiunea cá jude si i se primi. — Török ilu suplinesce.

Cronica esterna.

Conventiunea din 15 Sept. se publicá in „Monitoriu,“ ea cuprinde.

Art. 1. Itali'a se obléga a nu ataca teritoriulu presentu alu Papei si a impedeca chiaru si cu puterea armeloru ori-ce atacu venitu din afara.

Art. 2. Franci'a 'si va retrace trupele sale treptatu in mesur'a, in care va fi reorganizata armat'a papale. Desiertarea cata se fia finita in decursu de 2 ani.

Art. 3. Regimulu italianu se lapeda de ori-ce reclamatie in contr'a organizatiunei armatei papale, care se va forma din voluntari catolici, deadiunsu, pentru a sustiené autoritatea s. Parinte, linistea in laintru si la margini, presuponundu, ca puterea acésta nu póte se degenerese la unu mediulocu de atacare in contr'a regimulu Italiei.

Art. 4. Itali'a se dechiara gata a primi asupr'a 'si una parte din datori'a statului besericesou de mai inainte.

Art. 5. Conventiunea presenta se va ratifica intr'unu restempu de 14 zile.

— Intr'unu protocolu din 15 Sept. se defipse, ca conventiunea de susu va intra in activitate dupa ce regele va decreta stramutarea capitalei regatului, unde va voi. Stramutarea trebue se se faca in decursu de 6 luni, incependu dela diu'a incheiarei conventiunei. Protocolulu de facia va avé aceeasi potere, cá si conventiunea.

D. Nigra solulu Italiei si Droiu de L'huy's subscrisera in 3 Octobre o dechiariune, care concede, cá terminulu de 6 luni pentru stramutarea capitalei, precum si celu de 2 ani pentru desiertarea teritoriului papalu, se incépa cu datulu decretului regescu, care va sanctiona legea, ce se va propune parlamentului italianu. Acésta conventiune, esita in „Monitoriu“ inainte de a se comunica cu cealalte puteri, e unu

actu, care contrabalanciasea actulu impaciuierei cu Dani'a la Schleswig-Holstain, unde si poterile germane au lucratu de capulu lor pentru nationalii lor. —

Napoleonu totusi tramise unu solu pe dn. de Roncier la Vien'a in caus'a conventiunei. Er' „Taims“ serie, ca L. Clarendon in Vien'a inca avu misiune oficiosa, a recomanda liber'a votisare a poporului in Schleswig-Holstain desmandandu pe Austri'a dela coalitiunea celor 3 poteri, si facundu atenta la pericolele ce i amenintia din alianti'a cu Rusi'a si recomandandui neamanat'a recunoscere a regatului Italiei, spre a neutralisa conventiunea franca italiana. „Morning Post“ diurn. lui Palmerstonu constata categoricu, ca Angli'a e intielasa si invoita cu Franci'a in caus'a cu conventiunea, si Spani'a inca e gat'a a o recunosce.

Rom'a ce responde? Apriatu nu se sci, ci i se atribue respunsulu acesta: Neci are mediu pentru o judcata positiva, neci da causa la unu contr'a respunsu; regimulu papalu va urma cu ingrigire decurgerea evenimentelor si dupa aceea 'si va indrepta pasii.

Romanii in urbea eterna facura o demustratiune colosala pentru conventiune strigundu armatei franceze entusiastice vivate, lui Napoleon, Victoru Emanuele, Italiei si conventiunei, numai Mazzini nu e multumitu. —

ROMANIA. „Monit.“ publica acum convocarea colegielor electorale pentru a se alege consiele din judetie seu din prefecturi. Pasulu acest'a e una noua dovada, ca gubernulu procede cu energia pe calea constitutionala, infruntandu orice stavile. Ne place a crede, ca dupa asiedierea consilielor prefecturale se voru face pasi la convocarea camarelor tieriei. Pana atunci se pune in petiore prin comune spiritulu conscientiei de sene si de dreptulu seu, si primarii din comunele rurale sunt avisati a portá esiarpe tricolore si bastóne lungi in tocma cá in anulu 1848.

— „Bucinulu“ din 1 Oct. care ne impartasiesce acestea publica su titlu: „Memorandu“ in caus'a muntiloru, cari s'au ruptu din teritoriulu tieriei Romanesei si alu Moldovei in 1769 si s'a intrupatu cu Transilvani'a, caus'a muntiloru revindicati suscrisa de unu veteranu emigratu din desfintiatulu regimentu de granitia alu romaniloru din Transilvani'a. — Se mai publica si legea pentru constringerea corporala coresa de erorii, cari se stracurasera mai nainte in publicarea „Monitoriului.“

— Cá literariu a esitu „Grigorie Voda“ drama in versuri, unu ecemplariu cu 3 sfanti „Chart'a telegrafica si postalata a Romaniei si „Nou'a geografia elementara.“

Novissimu. Resultatulu alegeriloru la senatulu imperialu facute in siedinti'a dietei din 11 Oct.

Din sinulu dietei: Presied. Gustavu Grois, v.-pres. gub. Ecs. S'a Ladislau V. Poppu, v.-cancelariulu Franciscu br. de Reichenstein, v.-pres. Ioane Alduleanu, comesulu Conr. Schmidt, dep. Colosiului Thot. Dintre regalisti: Dr. Teutsch parocu, Ios. Filtsch, Georgiu Baritiu, Eug. br. de Friedenfels, Ioane Puscariu, Al. Bohetiulu, Dem. Mog'a, Gabriele Manu, Ioane Butyanu, Bran de Lemény, N. Popea, Ioane Popasu, cons. aulicu Dem. Moldovanu, Fr. Obert, Eug. Trauschenfels, cons. minist. Ios. Zimmermann, Ioh. Gull, Schuler Libloy, Mich. Binder. —

Baron Bach. In nesce cercuri mai mici — se duce faim'a, ca br. Alecs. de Bach e desemnatu sucesoru min. prim C. Rechberg. In 6 primi br. Bach visit'a ministr. de statu si a Ep. Dr. Haynald si in 5 sera era in teatru in logi'a cont. Rechberg. Pres'a compara scirea acesta cu spuma de saponu. —

Nr. 1038 1864

CATALOGU

de carti, cari dela Aprile 1861 incóce au esitu de sub tipariu la c. r. directiune provediutoria de carti scolastice si se potu trage dela vendietorii cartiloru de scóla.

Din charti normale.

In limb'a germana:

Anfangsunterricht in der mosaichen Religion für die I. und II. Classe der israelitischen Volksschulen 10 kr.
Mosaiche Religionslehre für die III. und IV. Classe der israelitischen Volksschulen 33 kr.
Liederbuch von Gabler für die katholischen Volksschulen (mit dem Texte beigedruckten Singnoten) 39 kr.
Lesebuch für die IV. Classe der israel. Volksschulen 63 kr.

Lesebuch für die IV. Classe der evangel. Volksschulen 62 kr. die 4. Abtheilung als Separatausgabe 27 kr.

Rechnungsübungen für Wiederholungs- und Fortbildungsschulen 24 kr.

Anleitung zur Behandlung der russischen Rechenmaschine 14kr.
Die schädlichen Schmetterlinge Oesterreichs, für Forstmänner, Lehrer, Oeconomen, Gartenbesitzer und Volksschulen (nebst Nomenklatur in lateinischer, deutscher, polnischer und ungarischer Sprache) 25 kr.

Abbildungen der schädlichen Schmetterlinge Oesterreichs 6 colorirte Tafeln 1 fl. 60 kr.

In limb'a ungarésca:

Ó és új szövevényi bibliai történetek a katolikus nép iskolák számára 112 ábrával és egy térképpel 47 kr.

Olvasó könyv az austriai birodalombeli katolikus főelemi és városi iskolák számára a negyedik osztályban 63 kr.

Harmadik nyelv könyv. Utmutatással levelek és üzleti iratok fogalmazására 34 kr.

In limb'a romana:

Catechismu micu biblicu de Andrieviciu 16 cr.

Catechismu mare pentru scólele poporale gr.-cath 46 cr.

Pentru scólele reale inferioare: Geografia scurta a imperiului si a tieriloru 94 cr.

In limb'a ebraica:

Hebräische Lesefibel für israelitische Volksschulen 13 kr.

Din charti gimnasiale.

In limb'a romana:

Zoologi'a de Dr. Pokorny ilustritata 52 cr. — Charte de lectura pentru Isi a II clase gimn. 60 cr. — Charte de lectura a V si a VI clase gimn. 1 fl. 20 cr. — Charte de invetiatur'a religiunei pentru gimnasiale superioare partea 1-a 45 cr. — Botanic'a de Dr. Pokorny ilustrata 60 cr. — Charte de lectura pentru a 3 clase gimnas. 50 cr. — Charte de lectura pentru a 4 clase gimn. 60 cr. — Charte de invetiatura religiunei pentru gimn. superioru partea a 2-a 45 cr. — Charte de invetiatur'a religiunei pentru gimnasiale superioare partea a 3-a 53 cr.

Din charti catechetice.

In limb'a germana.

Legende der heiligen Männer und Jünglinge 69 Stücke 1 fl.
Legende der heiligen Frauen und Jungfrauen 37 St. 60 kr.
Evangelienbilder 42 St. 70 kr. — Die sämtlichen Evangelien- und Heiligenbilder in einzelnen Blättern 149 St. 2 fl., 100 St. 1 fl. 40 kr., 1 St. 2 kr. — Bilder aus dem Leben des heiligen Severinus 30 kr.

In limb'a romana:

Galeri'a icónelor sante spre inlesnirea invetiaturei in scóla, beserica si casa.

1 ecemplariu 2 cr., 60 ecs. 87 cr., 100 ecs. 1 fl. 40 cr., legata elegante 1 fl. 5 cr., legatura de pansa 1 fl. 23 cr.

Vien'a in 19 Augustu 1864.

Dela c. r. directiune provediutoria de charti scolastice.
Schneider m. p., directore.

CONCURSU.

Pe 2 stipendia de 84 fl. si pe 4 de 63 fl. tóte din fundatiunea Ramantiana, eara pe 3 de 52 fl. 50 cr. din fundatiunea Bobiana, parte a celoru absoluti, parte a aceloru, ce pana acuma nu si au prezentatu la ordinariatulu metropolitanu testimoniale scolastice pe analu trecutu recerute. — Recurentii la acestea stipendia, voru avé pana in 1 Noembre a. c. dupa c. v. asi asterne inaintea ordinariatului metropolitanu din Blasiu, concursurile sale cu testimoniale necesarie provadiute.

Blasiu 4 Octobre 1864.

1—3

Dela ordinariatulu metropolitanu.

Cursurile la bursa in 12. Octomb. 1864 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl 52 ⁵ / ₁₀ cr. v.
Augsburg	—	—	115 „ 75 „
London	—	—	116 „ 60 „
Imprumutulu nationalu	—	—	78 „ 40 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	69 „ 60 „
Actiile bancului	—	—	773 „ — „
„ creditului	—	—	179 „ 50 „

Obligatii desarcinarii pamentului in 9. Octomb. 1864:

Bani 68.25 — Marfa 69 —